การยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ต่อผู้รับโอนในสัญญาโอนสิทธิเรียกร้อง
SETTING UP DEBTOR'S DEFENCES AGAINST THE ASSIGNEE IN ASSIGNMENT OF CLAIM CONTRACT

ศุภกฤต อุตรวีระการ
Supakit Uttaraweerakarn
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : aum_supakit@hotmail.com
Graduate student of Master of Laws Program in Business Law, Faculty of law,
Thammasat Univetsity. Email address : aum_supakit@hotmail.com

Received : May 14, 2019
Revised : June 21, 2019
Accepted : June 26, 2019

บทคัดย่อ

การโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาต่าง ๆ ไปยังบุคคลภายนอกนั้นกฎหมายไทยมีบทบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ลูกหนี้สามารถยกข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ในขณะที่ลูกหนี้ได้ทราบการโอนสิทธิเรียกร้องหรือได้รับคำบอกกล่าวแล้วตามมาตรา 308 จากการศึกษาได้พบว่าศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 9206/2538 ว่าข้อต่อสู้ในมาตรา 308 นั้นหมายความว่าข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนขณะโอนสิทธิเรียกร้องเท่านั้น ข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการโอนสิทธิเรียกร้องมีผลต่อลูกหนี้แล้วลูกหนี้จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้เสมอ แตกต่างจากความเห็นของนักกฎหมายในตำรากฎหมายที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษามาพบว่านักกฎหมายมีความเห็นว่า ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนนั้นจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ต่อผู้รับโอนเมื่อได้อิดเอื้อนไว้ หากเป็นข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังการโอนสิทธิเรียกร้องแล้วจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนไม่ได้อีก เพราะผู้โอนและผู้รับโอนได้ขาดจากสายสัมพันธ์ไปเสียแล้ว จึงเกิดเป็นปัญหาการตีความในเรื่องของข้อต่อสู้ในการโอนสิทธิเรียกร้อง

จากการศึกษากฎหมายประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี และอังกฤษ ได้พบว่าการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ในการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นได้แบ่งแยกประเภทของการยกข้อต่อสู้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันคือข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งสิทธิเรียกร้อง (defences inherent in the debt itself) และข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอน (Personal Defences) เป็นเรื่องที่กฎหมายไทยยังมิได้บัญญัติเอาไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน แตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศที่ได้บัญญัติเรื่องประเภทของข้อต่อสู้ของลูกหนี้เอาไว้และมีการปรับใช้ตีความอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรจะบัญญัติเรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนในการโอนสิทธิเรียกร้องให้ชัดเจนว่าข้อต่อสู้ที่พึงยกได้นั้นมีประเภทใดบ้าง แต่ละประเภทสามารถยกขึ้นต่อสู้ได้ในช่วงเวลาใด

คำสำคัญ

ข้อต่อสู้, โอนสิทธิเรียกร้อง, ลูกหนี้

ABSTRACT

The assignment of claim in Thailand Civil and Commercial Code, the debtor can raise defences against the assignee if they existed at the time of the assignment following article 308. This article found that the decision of Supreme Court of Thailand has a verdict in the Supreme Court Decision No. 9206/2538 that the meaning of "defences" in article 308 is "Only defences were justified at the time of an assignment", but the debtor always set up a defences which exist after the assignment. In contrast with some opinion of legal scholar, they mentioned that the debtor has given the consent without reservation. If the defences have occurred after the assignment of claim that cannot be raised against the assignee because the relationship between assignor and assignee repudiated. Therefore, it had the problem for interpretation about setting up against in assignment of claim contract.

Thailand civil and commercial did not have legislative clearly. Therefore, Thailand civil should legislate about setting up debtor's defences against the assignee in assignment of claim contract clearly, can specific the kind of defences and also can be raised against the assignee at the time of an assignment of claim.

Keyword

Defences, Assignment of claim, Debtor

บทนำ

เรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นยันผู้รับโอนสิทธิเรียกร้อง คือการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 303 นั้นจะต้องทำเป็นหนังสือระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนจึงจะสมบูรณ์ตามมาตรา 306 แต่จะต้องทำคำบอกกล่าวหรือลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมในการโอนเป็นหนังสือมาด้วยจึงจะใช้ยันแก่ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ หากลูกหนี้มีข้อต่อสู้ประการใดต่อผู้โอนก่อนเวลาที่จะได้รับคำบอกกล่าวหรือได้ยินยอมเป็นหนังสือ ลูกหนี้สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ยันแก่ผู้รับโอนได้ แต่ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมโดยมิได้อิดเอื้อนสงวนสิทธิหรือยกข้อต่อสู้ใด ๆ ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอน มาตรา 308 วรรคแรกบัญญัติว่า “...ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่” ในทางปฏิบัติเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องนี้ หากลูกหนี้ได้ทำการอิดเอื้อนสงวนสิทธิของตนเอาไว้ก็คงไม่มีปัญหาอะไร แต่หากลูกหนี้ทำความยินยอมกลับมาโดยมิได้อิดเอื้อนในเรื่องข้อต่อสู้ใด ๆ เอาไว้เลย หรือกรณีมาตรา 308 วรรคสอง คือเพียงแต่ทราบคำบอกกล่าวแต่มิได้ทำหนังสือให้ความยินยอมกลับไป ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยคือ “ข้อต่อสู้” นี้มีความหมายอย่างไร และข้อต่อสู้ประการใดบ้างที่จะใช้ยันแก่ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ เนื่องจากมาตรา 308 มิได้บัญญัติให้ความหมายของคำว่าข้อต่อสู้เอาไว้ เช่น กรณีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องการรับสินจ้างในสัญญาจ้างทำของระหว่างนาย ก. ผู้โอนและนาย ข. ลูกหนี้ ไปยังนาย ค. บุคคลภายนอก โดยนาย ข. ได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือโดยมิได้อิดเอื้อนสงวนสิทธิในข้อต่อสู้ใด ๆ เอาไว้ ต่อมานาย ก. ผู้รับจ้างก่อสร้างอาคารตามสัญญาได้ผิดแบบไปจากเดิมโดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่นาย ข. นาย ข. นั้นจะยกข้อต่อสู้เรื่องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในภายหลังนี้ขึ้นหักกลบลบหนี้เอาแก่จำนวนสินจ้างที่ต้องจ่ายให้นาย ค. ได้หรือไม่ หรือในกรณีขณะที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น สิทธิที่จะเรียกให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามสัญญายังไม่ขาดอายุความ ต่อมาภายหลังเมื่อได้มีการโอนสิทธิเรียกร้องไปแล้ว สิทธิเรียกร้องในสัญญาอันเป็นฐานแห่งการโอนนั้นเกิดขาดอายุความที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามกฎหมายเช่นนี้แล้วเป็นข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลัง จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้หรือไม่ คำพิพากษาของศาลฎีกาได้พิพากษาได้วินิจฉัยว่าสามารถที่จะยกข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีคำบอกกล่าวและให้ความยินยอมเป็นหนังสือขึ้นยันผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้[1] แต่ความเห็นนักกฎหมายบางท่านมีความเห็นว่าข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีคำบอกกล่าวหรือได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือแล้วนั้นจะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนไม่ได้อีก[2] เป็นเรื่องที่ความเห็นของนักกฎหมายยังเห็นต่างกันอยู่และผลที่ตามมานั้นต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะหากว่าลูกหนี้สามารถที่จะยกข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีคำบอกกล่าวหรือการให้ความยินยอมเป็นหนังสือขึ้นยันผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ เช่น กรณีที่สัญญาซึ่งเป็นฐานในการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นได้เลิกกัน และลูกหนี้ได้ยกข้อต่อสู้ขึ้นยันแก่ผู้รับโอนว่าสัญญาเลิกกันแล้ว แม้ว่าเหตุแห่งการเลิกสัญญานั้นจะเป็นความผิดของลูกหนี้ก็ตาม เมื่อสัญญาเลิกกันจึงเป็นการทำลายบ่อเกิดแห่งหนี้[3] สิทธิที่ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้รับโอนไปจึงไม่มีอยู่อีกแล้ว หรือกรณีที่ผลแห่งการเลิกสัญญาเป็นการยกเลิกผลในอนาคต ลูกหนี้จึงไม่มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ใด ๆ ให้แก่ผู้รับโอนอีก อันเป็นข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลัง เช่นนี้ จึงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องที่จะบังคับตามสิทธิที่ตนเองมี ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นควรจะต้องแยกแยะประเภทของข้อต่อสู้ออกให้เห็นชัดว่าข้อต่อสู้ประเภทใดบ้างที่ลูกหนี้จะยกขึ้นยันผู้รับโอนได้หรือยกไม่ได้ในช่วงระยะเวลาใดบ้างเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปรับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

---

[1] คำพิพากษาฎีกาที่ 9206/2538

[2] เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.,ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, เล่ม 2 ภาคจบบริบูรณ์. ปรับปรุงแก้ไขโดย มุนินทร์ พงศาปาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), น. 938, ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสตถิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.171

[3] ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสตถิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม – สัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), น.467

1. “ข้อต่อสู้ของลูกหนี้” ในการโอนสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายไทย

ปัญหาเรื่องการการตีความเรื่องการยกข้อต่อสู้ในกฎหมายไทยนั้นยังมีความเห็นแตกต่างและครุมเครืออยู่ระหว่างศาลฎีกาและนักกฎหมาย โดยหลักแล้วการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ภายใต้หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน แต่ในเมื่อเป็นเรื่องของการรับโอนที่ได้รับไปพร้อมกับข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้อาจยกขึ้นได้แต่ลูกหนี้ไม่สมัครใจจะยกขึ้นต่อสู้ในขณะที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นและลูกหนี้ได้แสดงความยินยอมโดยมิได้อิดเอื้อนเป็นหนังสือเสียเอง[4] หากลูกหนี้มีข้อต่อสู้ที่ได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องกันแล้ว ผลจะเป็นเช่นไร กรณีนี้มีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งแยกออกเป็น 2 แนวทางด้วยกันคือ

<u>ความเห็นที่หนึ่ง</u> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9206/2538 เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 308 คำว่า “ข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอน” นั้นหมายความว่าข้อต่อสู้ที่มีอยู่ในวันที่การโอนสิทธิเรียกร้อง การที่จำเลยหรือลูกหนี้รู้ว่ามีข้อต่อสู้ดังกล่าวในวันที่ทำการโอนสิทธิเรียกร้องแต่ก็ยังให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องถือว่าจำเลยหรือลูกหนี้สละข้อต่อสู้นั้นแล้วจำเลยจึงไม่อาจยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ต่อผู้โอนดังกล่าวขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้แต่ถ้าข้อต่อสู้นั้นเกิดขึ้นภายหลังวันโอนสิทธิเรียกร้องย่อมไม่ตัดสิทธิของจำเลยหรือลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ดังกล่าวขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ ดังนั้นเมื่อขณะที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างโจทก์กับบริษัท ว. คดีโจทก์ยังไม่ขาดอายุความฟ้องเรียกเอาค่าจ้างทำของซึ่งมีกำหนด 5 ปี จำเลยจึงยังไม่อาจยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความดังกล่าวขึ้นต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ ต่อมาจำเลยได้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องไปโดยไม่อิดเอื้อนและโจทก์นำคดีมาฟ้องหลังจากคดีขาดอายุความแล้วจำเลยจึงมีสิทธิยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความดังกล่าวนั้นขึ้นต่อสู้โจทก์ได้

<u>ความเห็นที่สอง</u> จากคำอธิบายในตำรากฎหมาย เห็นว่าถ้ามีข้อต่อสู้เกิดขึ้นภายหลังการยินยอมเป็นข้อต่อสู้ของลูกหนี้ต่อผู้โอน ลูกหนี้จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนไม่ได้ เพราะผู้โอนได้ขาดจากสายสัมพันธ์ไปแล้วเมื่อมีการโอนและได้ยินยอมด้วย[5] ในทำนองเดียวกัน หลังจากที่ได้รับคำบอกกล่าวแล้ว ผู้รับโอนเข้าไปแทนที่หรือสวมสิทธิของเจ้าหนี้เดิมที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ข้อต่อสู้ใดที่มีต่อผู้โอนที่เกิดหลังจากการบอกกล่าว จะยกต่อสู้ผู้รับโอนอีกไม่ได้ เพราะความเกี่ยวพันกับเจ้าหนี้เดิมไม่มีอีกแล้ว[6]

ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจว่าข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 นี้มีอะไรบ้างที่จะยกได้หรือไม่ได้ในแต่ละช่วงเวลา ในเรื่องการแยกประเภทของข้อต่อสู้โดยละเอียดนั้นผู้เขียนจะขออธิบายพร้อมกับเปรียบเทียบกรณีศึกษากฎหมายต่างประเทศดังนี้

2. “ข้อต่อสู้ของลูกหนี้” ในการโอนสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายต่างประเทศ

ในการอธิบายเรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ในการโอนสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายต่างประเทศนั้นผู้เขียนจะขอยกกฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายเยอรมัน และกฎหมายอังกฤษขึ้นมาอธิบายเปรียบเทียบ เหตุเพราะในส่วนของกฎหมายฝรั่งเศสนั้นได้มีบัญญัติเรื่องของการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้เอาไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายฝรั่งเศสที่แก้ไขใหม่เมื่อปี ค.ศ. 2016 ในส่วนของกฎหมายเยอรมันนั้นได้มีบทบัญญัติเรื่องการยกข้อต่อสู้เอาไว้เช่นกันอันมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายไทยซึ่งได้บัญญัติเพียงว่าข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนนั้นลูกหนี้อาจยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ขณะที่การโอนสิทธิเรียกร้องมีผลเท่านั้น แต่แม้ว่าตัวบทจะไม่ปรากฏเรื่องของการยกข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่ก็ได้มีคำอธิบายของนักกฎหมายเยอรมันเกี่ยวกับการยกข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังเอาไว้ และในส่วนของกฎหมายอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นได้ใช้หลัก Subject to equities ในการตีความเรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการยกข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้อง (Ab Initio) จึงควรค่าแก่การยกมาศึกษาเปรียบเทียบ ดังนี้

---

[4] เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., *อ้างแล้ว เชิงออรถที่ 2*, น. 934

[5] *เพิ่งอ้าง*, น. 938

[6] ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสตถิพันธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น.171

2.1 กฎหมายฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้ทำการแก้ไขในปี 2016 ซึ่งได้บัญญัติในเรื่องของการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้เอาไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 1324 แต่ทั้งนี้ผู้เขียนจะขออธิบายในส่วนของบทบัญญัติก่อนการแก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสปี 1804 ด้วย เพราะว่าแม้ก่อนการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสจะไม่ได้มีตัวบทเกี่ยวกับการยกข้อต่อสู้ที่ชัดเจนแต่ก็มีหลักกฎหมายอันจะยกมาเปรียบเทียบได้อยู่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 1804 ได้วางหลักว่าหากลูกหนี้มีข้อต่อสู้อย่างใด ๆ อยู่ต่อผู้รับโอนในเวลาก่อนได้รับการบอกกล่าวการโอน หรือได้ให้ความยินยอมในการโอนแล้ว ลูกหนี้อาจจะยกข้อต่อสู้ขึ้นยันผู้รับโอนได้ เช่น ตนมีสิทธิหักลบกลบหนี้กับสิทธิเรียกร้องที่ได้โอนไป หรือข้อต่อสู้ว่าได้ชำระหนี้ให้ผู้โอนแล้วทำให้สิทธิเรียกร้องที่โอนไประงับ เป็นต้น ข้อต่อสู้ใด ๆ ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนภายหลังจากที่ลูกหนี้ได้รับการบอกกล่าวการโอนหรือได้ให้ความยินยอมในการโอนแล้วจะยกขึ้นยันผู้รับโอนไม่ได้[7] ทั้งนี้ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 1804 ได้บัญญัติในเรื่องของข้อต่อสู้เกี่ยวกับการหักกลบลบหนี้เอาไว้ในมาตรา 1295[8] ว่าหากลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมในการโอนสิทธิเรียกร้องด้วยแล้ว ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้เรื่องการหักกลบลบหนี้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้อีก

อีกตัวอย่างน่าสนใจเกี่ยวกับการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ในกฎหมายฝรั่งเศสคำวินิจฉัยในคดี Cass com, 9 February 1993, Bull civ IV no. 51[9] ศาลได้วินิจฉัยว่า ลูกหนี้นั้นไม่ได้ให้ความยินยอมด้วยในการโอนสิทธิเรียกร้องด้วย ดังนั้นการผิดนัดชำระหนี้ของผู้โอนนั้นก็สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ต่อผู้รับโอนได้โดยที่ไม่ต้องพิจารณาว่าการผิดนัดของผู้โอนนั้นจะได้เกิดขึ้นภายหลังจากการโอนสิทธิเรียกร้องเลย อุทธรณ์ของผู้รับโอนฟังไม่ขึ้น ศาลมีคำพิพากษาว่าลูกหนี้ไม่ต้องจ่ายค่าสินจ้างตามสัญญาโอนสิทธิเรียกร้อง ให้ยกอุทธรณ์ของผู้รับโอน กรณีเป็นเรื่องที่ผู้โอน (เจ้าหนี้ในสัญญา) ได้ผิดนัดชำระหนี้ในสัญญาอันเป็นฐานแห่งการโอนสิทธิเรียกร้องทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นคู่สัญญามีสิทธิที่จะไม่จ่ายสินจ้างให้แก่ผู้รับโอนได้ กรณีนี้เป็นข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องเช่นกัน

เมื่อได้มีการแก้ไขแล้วประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้บัญญัติหลักในการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ในการโอนสิทธิเรียกร้องไว้ในมาตรา 1324[10] ว่า “ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ในหนี้นั้นอยู่แล้ว (defences inherent in the debt itself)

---

[7] Marcel Planiol and George Ripert, Treatise on the Civil Law, tran by The Louisiana State Law Institue, Vol.2 Part 1, (Louisiana : The Louisiana State Law Institue, 1939), p.901, Konrad Zweigert, and Heins Kotz, Introduction to comparative Law, Trans. Tony Weir (Oxford : Clarendon Press, 1992), p.479.

[8] France Civil Code, Article 1295 “A debtor who has accepted outright the assignment which a creditor made of his rights to a third party may no longer raise against the assignee a set-off which he might have raised against the assignor before the acceptance,”

[9] H. Beale, B. Fauvarque-Cossan, J. Rutgers, D. Tallon and S. Vogenauer, Cases, Materials and Text on Contract Law, (Oxford: Hart Publishing, 2010), p.1321

[10] French Civil Code 2016, Trans John Cartwright, Bénédicte Fauvarque-Cosson and Simon Whittaker, Article 1324 “Unless the debtor has already agreed to it, the assignment may be set up against him only if it has been notified to him or he has acknowledged it.

The debtor may set up against the assignee defences inherent in the debt itself, such as nullity, the defence of non-performance, termination or the right to set off related debts. He may also set up defences which arose from the relations with the assignor before the assignment became enforceable against him, such as the grant of a deferral, the release of a debt, or the set-off of debts which are not related.

The assignor and the assignee are jointly and severally liable for any additional costs arising from the assignment which the debtor did not have to advance. Subject to any contractual term to the contrary, the burden of these costs lies on the assignee,”

ขึ้นยันผู้รับโอนได้ เช่น หนี้นั้นเป็นโมฆะ การไม่ชำระหนี้ตอบแทน การสิ้นสุดของสัญญา หรือสิทธิที่จะหักกลบลบหนี้ที่เกี่ยวข้องในสัญญา ลูกหนี้ยังสามารถที่จะยกข้อต่อสู้ที่ตนมีอยู่ต่อผู้โอน (personal defences) ก่อนที่การโอนสิทธิเรียกร้องจะมีผลบังคับขึ้นยันผู้รับโอนได้ เช่น การขยายระยะเวลาชำระหนี้ การปลดหนี้ หรือการหักกลบลบหนี้ และการหักกลบลบหนี้ที่ไม่เกี่ยวข้องในสัญญา"

นอกจากนี้แล้ว ผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องรับผิดเพื่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องอันไม่ใช่ความผิดของลูกหนี้อีกด้วย[11]

ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้อาจยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้โดยตรงนั้นประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 1324 ได้ยกมาด้วยกัน 4 ประการคือความเป็นโมฆะ การสิ้นสุดของสัญญา การไม่ชำระหนี้ และการหักกลบลบหนี้ในหนี้ที่เกี่ยวข้องในสัญญา ข้อต่อสู้ประการแรกอันเกี่ยวกับความเป็นโมฆะนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าสามารถยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้เสมอเพราะการเป็นโมฆะคือสัญญานั้นไม่มีอยู่ตั้งแต่ต้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วสิทธิในสัญญานั้นคงไม่สามารถที่จะมีการโอนกันไปได้ แตกต่างจากการเลิกสัญญาซึ่งสิทธินั้นมีอยู่แต่เพราะการเลิกสัญญาซึ่งเป็นการทำลายบ่อเกิดแห่งหนี้ทำให้สิทธิไม่มีอยู่ในภายหลัง ดังนั้นข้อต่อสู้เรื่องการสิ้นสุดของสัญญานั้นผู้เขียนเห็นว่าอาจยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้แต่ไม่อาจหักล้างสิทธิเรียกร้องที่มีขึ้นโดยสมบูรณ์ของผู้รับโอนไปแล้วได้ ในส่วนข้อต่อสู้เรื่องการไม่ชำระหนี้นั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นเรื่องการชำระหนี้ตอบแทนในสัญญาต่างตอบแทน เมื่อผู้โอนซึ่งเป็นคู่สัญญาอันเป็นฐานในการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นไม่ชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้วลูกหนี้เองก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนเช่นเดียวกัน เทียบเคียงกับตัวอย่างที่ผู้เขียนได้ยกไว้ข้างต้น แต่เป็นกรณีที่น่าสงสัยอยู่ว่า คำวินิจฉัยในคดีนี้คือกรณีที่ลูกหนี้ไม่ได้ยินยอมด้วยในการโอน ดังนั้นจึงเป็นข้อต่อสู้ที่มีอยู่ก่อนการโอนจะบังคับใช้แก่ลูกหนี้ ลูกหนี้จึงชอบที่จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้อยู่แล้ว ในส่วนของการหักกลบลบหนี้ที่เกี่ยวข้องนั้นนั้นผู้เขียนเข้าใจว่าเป็นหนี้ที่เกิดจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้โอนอันทำให้เกิดภาระหน้าที่ในสัญญานั้นเพิ่มขึ้นมาในภายหลัง เช่นตัวอย่างดังที่ยกไว้คือกรณีที่ผู้โอนนั้นอยู่ในฐานะผู้ให้เช่าไม่ทำการซ่อมแซมทรัพย์สินที่ให้เช่านั้นให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์แก่ประโยชน์ของผู้เช่า ซึ่งลูกหนี้ในฐานะผู้เช่านั้นได้ออกค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมนั้นไปเท่าไรก็ชอบที่จะหักกลบลบหนี้เอาแก่ค่าเช่าที่จะต้องชำระให้แก่ผู้รับโอนได้

ในส่วนข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนอันจะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้นั้นประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 1324 ได้ยกตัวอย่างมา 3 ประการด้วยกันคือ การขยายเวลาชำระหนี้ การปลดหนี้และการหักกลบลบหนี้ที่ไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ลูกหนี้มีข้อต่อสู้ต่อผู้โอนทั้งสิ้น กรณีการขยายเวลาชำระหนี้นั้นคือกรณีที่ผู้โอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมได้ขยายเวลาให้การชำระหนี้ให้ลูกหนี้เอาไว้ เมื่อมีการโอนสิทธิเรียกร้องลูกหนี้ก็ชอบที่จะยกเป็นข้อต่อสู้ขึ้นยันผู้รับโอนได้ว่าผู้โอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมได้ขยายไว้ จะยึดตามเวลาเดิมในสัญญาไม่ได้ กรณีการปลดหนี้ก็เช่นกันหากผู้โอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมได้แสดงเจตนาปลดหนี้ไว้แล้วจำนวนเท่าใดก็ชอบที่จะยกเป็นข้อต่อสู้ต่อผู้รับโอนได้ และกรณีการหักกลบลบหนี้ หากลูกหนี้นั้นเป็นเจ้าหนี้ของผู้โอนในมูลหนี้อื่นอันจะใช้สิทธิหักกลบลบหนี้แก่มูลหนี้ในสัญญาอันเป็นฐานแห่งการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นได้ ลูกหนี้ก็ชอบที่จะยกข้อต่อสู้นั้นขึ้นยันผู้รับโอนได้เช่นเดียวกันในขณะก่อนที่การโอนสิทธิเรียกร้องจะมีผลบังคับ

จึงสรุปได้ว่าการยกข้อต่อสู้ในกฎหมายฝรั่งเศสนั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือข้อต่อสู้ที่มีอยู่ในหนี้ที่มีการโอนสิทธิเรียกร้อง (defences inherent in the debt itself) และข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอน (personal defences)

2.2 กฎหมายเยอรมัน

การโอนสิทธิเรียกร้องในกฎหมายเยอรมันนั้นสามารถกระทำได้โดยการแสดงเจตนาตรงกันของคู่สัญญา โดยไม่ต้องทำเป็นหนังสือหรือบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้[12] ก็มีผลสมบูรณ์แล้ว กฎหมายจึงได้ให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการ

[11] Mustaph Mekki, (2017), "France – The French Reform of contract Law: The Art of Redoing without Undoing," Journal of Civil Law Studies, Vol.10, pp 251 – 253.

[12] Konrad Zweigert, and Heins Kotz, *supra note 7*, p.474

ไม่รู้ถึงการโอนสิทธิเรียกร้องเอาไว้ กรณีที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เดิมไปแล้วโดยที่ยังไม่รู้ถึงการโอน ผู้รับโอนจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนอีกไม่ได้ แต่ในทางกลับกัน หากลูกหนี้รู้ถึงการโอนแล้วยังฝืนชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เดิมหรือผู้โอนก็ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้นั้น[13] ในเรื่องของการยกข้อต่อสู้ในโอนสิทธิเรียกร้องในกฎหมายเยอรมันนั้นไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นกฎหมายฝรั่งเศส แต่ได้บัญญัติเรื่องการยกข้อต่อสู้ไว้ในมาตรา 404[14] ว่าลูกหนี้อาจยกข้อต่อสู้ใด ๆที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ก่อนที่การโอนสิทธิเรียกร้องจะมีผลต่อลูกหนี้ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายไทยและได้บัญญัติหลัก The Assignee stands in the assignor shoes เอาไว้ในมาตรา 414[15] คือผู้รับโอนนั้นต้องรับไปซึ่งข้อต่อสู้ใด ๆที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนและอาศัยการตีความโดยใช้หลักทั่วไป จากการศึกษาพบว่ากฎหมายเยอรมันนั้นได้ใช้หลักในการยกข้อต่อสู้ในการโอนสิทธิเรียกร้องโดยแบ่งข้อต่อสู้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ ข้อต่อสู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้อง ไม่ว่าข้อต่อสู้นี้จะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการโอนสิทธิเรียกร้องก็ชอบที่ลูกหนี้จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนเสมอ ตัวอย่างเช่น ข้อต่อสู้ว่าสิทธิเรียกร้องที่ได้โอนไปนั้นไม่มีอยู่ ยังไม่สำเร็จเงื่อนไขหรือยังไม่ถึงกำหนดชำระหนี้[16] หรือในกรณีที่การโอนสิทธิเรียกร้องนั้นได้โอนไปซึ่งสิทธิในสัญญาต่างตอบแทน หากผู้โอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมผิดนัดชำระหนี้แก่ลูกหนี้ ลูกหนี้ก็ชอบที่จะปฏิเสธไม่ชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนโดยยกเหตุผิดนัดของผู้โอนนั้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้[17] ข้อต่อสู้ในอีกกรณีคือข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนก่อนการโอนสิทธิเรียกร้อง เช่น กรณีที่ลูกหนี้อาจขอหักกลบลบหนี้เอาแก่ผู้โอนได้เพราะตนเป็นเจ้าหนี้ผู้โอนในอีกมูลหนี้หนึ่ง ลูกหนี้ก็ชอบที่จะยกเป็นข้อต่อสู้ต่อผู้รับโอนได้ตามมาตรา 406[18]

2.3 กฎหมายอังกฤษ

เนื่องจากกฎหมายอังกฤษไม่มีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการยกข้อต่อสู้ในการโอนสิทธิเรียกร้องเอาไว้ แต่ในการตีความเกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้องในกฎหมายอังกฤษนั้นใช้หลัก Subject to equities การโอนสิทธิเรียกร้องในกฎหมายอังกฤษนั้น ผู้รับโอนมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสิทธิที่ได้รับโอนมาได้ แต่ในขณะเดียวกัน ลูกหนี้มีข้อต่อสู้ต่อผู้โอนอย่างไรก็สามารถที่จะยกเอาข้อต่อสู้นั้นยันแก่ผู้รับโอนได้ ซึ่งข้อต่อสู้นั้นคือ ข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่ได้โอนไป เช่น หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ หรือมีการกระทำผิดสัญญา[19] ในกรณีที่ผู้โอนประพฤติผิดสัญญาอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะนำค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญานั้นมาหักกลบลบหนี้เอาแก่หนี้ที่จะต้องจ่ายตามสิทธิเรียกร้องของผู้รับโอนได้[20] ทั้งนี้เป็นไปตามคำกล่าวที่ว่า “The assignee stands in the assignor shoes”[21] กล่าวคือ ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนอย่างไร ผู้รับโอนก็ต้องแบกรับข้อต่อสู้เหล่านั้นเช่นกัน ผู้รับโอนต้องรับไปทั้งสิทธิและข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่มีต่อผู้โอนด้วยไม่ว่าผู้รับโอนจะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ซึ่งรวมไปถึงการเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาของ

---

[13] *ibid*

[14] The German Civil Code, Trans. Langenscheidt, Article 404 “The obligor may raise against the new oblige the objections that he was entitled to raise against the previous oblige at the time of assignment,”

[15] The German Civil Code, Trans. Langenscheidt, Article 414 “A debt may be assumed by a third party by contract with the oblige in such a way that the third party step into the shoes of the previous obligor,”

[16] Konrad Zweigert, and Heins Kotz, *supra note 7*, p.477

[17] H. Beale, B. Fauvarque-Cossan, J. Rutgers, D. Tallon and S. Vogenauer, *supra note 10*, p.1319

[18] The German Civil Code, Trans. Langenscheidt, Article 406 “The obligor may set off a claim against the previous obligee to which he is entitled against the new obligee as well, unless, when acquiring the claim, he was aware of the assignment or the claim only became due after he obtained knowledge of this and later than the assigned claim became due,”

[19] Young v Kitchin (1878) 3 Ex D 127

[20] H. G. Beale, Chitty on Contracts Vol 1 General Principle, (London: Sweet & Maxwell, 2012), p.1478

[21] H. Beale, B. Fauvarque-Cossan, J. Rutgers, D. Tallon and S. Vogenauer, *supra note 10*, p.1319

ลูกหนี้ด้วย ผู้รับโอนไม่สามารถที่จะเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาของลูกหนี้ได้เกินกว่าที่ผู้โอนซึ่งเป็นคู่สัญญามีสิทธิจะได้ถ้าไม่มีการโอนสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น[22] หลักนี้ไม่ได้มีขึ้นเพื่อให้ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากความรับผิด แต่มีขึ้นเพื่อไม่ให้ลูกหนี้ต้องรับผิดมากเกินไปกว่าที่จะต้องรับตามความเป็นจริง[23] เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้างได้โอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาก่อสร้างอาคารให้แก่บุคคลภายนอกไป เมื่อผู้รับเหมาก่อสร้างอาคารเสร็จตามสัญญาแล้วผู้รับโอนจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระสินจ้างตามสัญญาได้ แต่ปรากฏว่าผู้รับเหมาไม่สามารถก่อสร้างอาคารได้เสร็จตามสัญญา หากไม่มีการโอนสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น ผู้รับเหมาก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับสินจ้างตามสัญญาสร้างอาคารนี้ ในกรณีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องไป ผู้รับโอนก็ไม่ได้อะไรเกินไปกว่าที่ผู้รับเหมาพึงจะได้เลย[24] หรือในกรณีที่ผู้รับเหมาผิดสัญญาก่อสร้างอาคารจนก่อให้เกิดสิทธิแก่ลูกหนี้ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ ลูกหนี้ก็มีสิทธิที่จะนำจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้นมาหักกลบลบหนี้เอากับจำนวนสินจ้างที่ต้องจ่ายให้ผู้รับโอนได้เช่นเดียวกัน[25] แต่ในกรณีที่ผู้รับโอนได้รับชำระหนี้มาบางส่วนแล้ว แต่เกิดเหตุให้ต้องคืนเงินในภายหลัง เช่น โอนสิทธิในการรับค่าเช่าล่วงหน้าในสัญญาเช่าให้แก่ธนาคารไปด้วย และลูกหนี้ได้ชำระค่าเช่าล่วงหน้าให้แก่ธนาคารไปแล้ว กรณีที่ครบสัญญาเช่า ธนาคารผู้รับโอนไม่ต้องคืนค่าเช่าล่วงหน้าให้แก่ลูกหนี้ ลูกหนี้จะต้องไปเรียกเอาจากผู้ให้เช่าเอาเอง[26]

บทวิเคราะห์

จากหลักกฎหมายที่นำมาเปรียบเทียบข้างต้น ข้อต่อสู้ที่อาจจะยกขึ้นได้นั้น ควรจะต้องแยกประเภทของข้อต่อสู้ออกเสียก่อนว่าข้อต่อสู้นั้นมีอะไรบ้าง และข้อต่อสู้แต่ละประเภทนั้นจะยกขึ้นยันผู้รับโอนได้ช่วงระยะเวลาไหนบ้าง ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อต่อสู้ของลูกหนี้ในการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้องในสัญญาซึ่งเป็นฐานในการโอน และข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนก่อนการโอนสิทธิเรียกร้อง

โดยข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้อง (defences inherent in the debt) นั้นอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้แม้ว่าข้อต่อสู้ประเภทนี้จะเกิดขึ้นภายหลังการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสและการใช้หลัก Subject to equities ของอังกฤษ ในส่วนของกฎหมายเยอรมันแม้ว่าจะไม่มีปรากฏในตัวบทกฎหมายอย่างชัดเจน แต่อาจนำบทสันนิษฐาน The assignee stands in the assignor shoes มาปรับใช้ได้คือ ผู้รับโอนนั้นจะต้องรับไปซึ่งข้อต่อสู้ต่าง ๆ ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนไว้ซึ่งอาจรวมถึงข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องนั้นด้วย

ในส่วนของข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอน (personal defences) นั้นลูกหนี้จะต้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในขณะที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องเท่านั้น เช่น ข้อต่อสู้เรื่องการขอหักกลบลบหนี้ของลูกหนี้ ข้อต่อสู้เรื่องการขยายระยะเวลาของเจ้าหนี้เดิม เป็นต้น ข้อต่อสู้ประเภทนี้ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติไว้ในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องเช่นกัน แต่มิได้บัญญัติให้

---

[22] Dawson v., Great Northern & City Railway co [1905] 1 KB 260 “In Dawson both the freehold and leasehold interests were sold to D for market value and the vendor did not appear to have suffered any loss. However, the court held that the assignments of the benefit of the right of compensation which were made at the same time as the conveyance of the freehold and the transfer of the leasehold, entitled D the assignee to recover in respect of the assignor's rights of compensation against the original debtor, the railway company,”

[23] Ewan McKendrick, Contract Law, Text, Case and Materials, 3rd Edition, (New York: Oxford University Press, 2008), p.1002

[24] Tooth v. Hallet, (1869) L.R. 4 Ch.App. 242.

[25] Govt. Newfoundland v. Newfoundland Ry, (1888) 13 App.Cas. 199.

[26] The Trident Beauty, [1994] 1 W.L.R. 161.

ชัดเจนเช่นประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส หากข้อต่อสู้ประเภทนี้ได้เกิดขึ้นภายหลังการโอนสิทธิเรียกร้องแล้วลูกหนี้ไม่อาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้อีก

ข้อสังเกตสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ข้อต่อสู้ทั้งสองประเภทนี้ หากได้เกิดขึ้นก่อนการโอนสิทธิเรียกร้องแล้วลูกหนี้ไม่ติดใจที่จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนหรือลูกหนี้ไม่ได้สงวนสิทธิ์อิดเอื้อนเอาไว้ ลูกหนี้จะยกขึ้นต่ออสู้ผู้รับโอนในภายหลังไม่ได้แล้ว เพราะลูกหนี้สละข้อต่อสู้นั้นแล้วนั่นเอง

เมื่อนำมาปรับกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคำพิพากษาฎีกาที่ 9206/2538 ที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 นั้นหมายถึงข้อต่อสู้ที่มีอยู่ก่อนการโอนสิทธิเรียกร้องเท่านั้น ข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังการโอนนั้นลูกหนี้ชอบที่จะยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ แต่ไม่ได้ให้เหตุผลเอาไว้ว่าเหตุใดจึงยกได้ หากกรณีสมมุติว่า นาย ก. ว่าจ้างนาย ข. ให้ทาสีบ้านให้นาย ก. และนาย ข. ได้โอนสิทธิในการรับสินจ้างไปให้นาย ค. แต่ในขณะเดียวกัน นาย ข. นั้นเคยติดค้างชำระเงินกู้นาย ก. อยู่ กรณีเช่นนี้ นาย ก. ชอบที่จะยกข้อต่อสู้ขึ้นยันนาย ค. ได้ว่า นาย ข. นั้นเป็นหนี้นาย ก. อยู่ จึงขอนำจำนวนหนี้ที่ติดค้างนั้นมาหักกลบลบหนี้กับจำนวนสินจ้างที่จะต้องจ่ายให้แก่นาย ค. เช่นนี้กระทำได้ แต่หากกรณีเปลี่ยนแปลงไปว่าขณะที่โอนนั้นนาย ข. ไม่ได้ติดค้างชำระเงินกู้จากนาย ก. แต่ได้มากู้เงินนาย ก. ภายหลัง และได้ผิดนัดชำระหนี้ นาย ก. ก็มีสิทธิที่จะเรียกให้นาย ข. ชำระหนี้ได้ หากจะตีความอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ว่า ข้อต่อสู้อันเกิดภายหลังสามารถยกขึ้นยันผู้รับโอนได้ เช่นนี้ สิทธิในการเรียกให้นาย ข. ชำระหนี้ตามที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นจึงเป็นข้อต่อสู้อย่างหนึ่งอันจะยกขึ้นยันนาย ค. ได้ นาย ก. จึงได้ยกข้อต่อสู้นี้ขึ้นยันนาย ค. เพื่อขอหักกลบลบหนี้ในจำนวนสินจ้างที่จะต้องจ่ายให้แก่นาย ค. หากเป็นเช่นนี้แล้วผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นการไม่ยุติธรรมแก่นาย ค. ผู้รับโอน เหตุเพราะว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนนั้นไม่มีอีกแล้ว จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นยันผู้รับโอนไม่ได้

ผู้เขียนมีความเห็นในกรณีนี้ว่าศาลฎีกาอาจตีความว่าข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 นั้นคือข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนก่อนการโอนสิทธิเรียกร้อง เปรียบเทียบกับกฎหมายฝรั่งเศสคือ personal defences ซึ่งอาจยกเป็นข้อต่อสู้ต่อผู้รับโอนได้เมื่อเป็นข้อต่อสู้ที่มีอยู่จนถึงขณะมีการโอนสิทธิเรียกร้องเท่านั้น ข้อเท็จจริงในคำพิพากษาฎีกานั้นมีต่อไปว่าขณะที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นหนี้ในสัญญาซึ่งเป็นฐานแห่งการโอนยังไม่ขาดอายุความ ต่อมาหนี้นั้นขาดอายุความภายหลังจากที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องไปแล้ว ความเห็นของผู้เขียนว่าในเรื่องของอายุความนั้นเป็นเรื่องอันเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งสิทธิเรียกร้องหรือหนี้ในสัญญาซึ่งเป็นฐานแห่งการโอนสิทธิเรียกร้องคือ defences inherent in the debt ซึ่งลูกหนี้อาจยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้หากเกิดข้อต่อสู้เรื่องอายุความภายหลังการโอนสิทธิเรียกร้อง ในข้อนี้ศาลฎีกาอาจใช้หลักเรื่องข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้องเช่นกันในการวินิจฉัยให้ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้

ในส่วนความเห็นของนักกฎหมาย[27]ที่มีความเห็นว่าข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังนั้นลูกหนี้ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้อีกเพราะผู้โอนขาดจากสายสัมพันธ์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าท่านอาจารย์ทั้งสองอธิบายในเรื่องของข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนหรือ personal defences เพียงอย่างเดียว มิได้ให้ความหมายรวมไปถึงข้อต่อสู้อันเกี่ยวกับเนื้อหาของสิทธิเรียกร้องหรือ defences inherent in the debt itself ด้วย กรณีผู้เขียนมีความเห็นเช่นเดียวกับท่านอาจารย์ทั้งสองว่าข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนโดยหลัก personal defences นั้นลูกหนี้ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้อีกหากไม่ได้อิดเอื้อนไว้เมื่อได้ทราบการโอน หากข้อต่อสู้ประเภทนี้ได้เกิดขึ้นภายหลังจากที่การโอนสมบูรณ์แล้วลูกหนี้ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้อีก เพราะความสัมพันธ์กับเจ้าหนี้เดิมไม่มีอีกแล้ว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในเรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนในการโอนสิทธิเรียกร้องในกฎหมายไทยนั้นยังขาดความชัดเจนในเรื่องของตัวบทกฎหมายและการใช้การตีความ ดังคำพิพากษาฎีกาที่ผู้เขียนได้ยกมาหากจะตีความว่าข้อต่อสู้นั้น

[27] ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสตถิพันธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3*

หมายความเพียงว่าข้อต่อสู้ที่มีอยู่ก่อนเท่านั้น แต่ในการวินิจฉัยศาลฎีกากลับมีคำวินิจฉัยว่าข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นภายหลังยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้โดยที่มิได้ยกหลักกฎหมายทั่วไปประกอบด้วยว่าใช้หลักกฎหมายใดในการพิพากษาเช่นนั้น ดังนั้นจึงควรจะบัญญัติเรื่องการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนในการโอนสิทธิเรียกร้องให้ชัดเจนว่าข้อต่อสู้ที่พึงยกได้นั้นมีประเภทใดบ้าง แต่ละประเภทสามารถยกขึ้นต่อสู้ได้ในช่วงเวลาใด ผู้เขียนจึงขอเสนอให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 308/1 ว่า “ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ในหนี้นั้นขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ เช่น หนี้นั้นเป็นโมฆะ การผิดนัดชำระหนี้ของผู้โอน การเลิกสัญญาหรือการหักกลบลบหนี้ที่เกิดจากการกระทำของผู้โอนอันทำให้ลูกหนี้ต้องเสียหาย

ลูกหนี้อาจยกข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนซึ่งข้อต่อสู้นั้นเกิดขึ้นก่อนที่การโอนสิทธิเรียกร้องจะมีผลบังคับขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนก็ได้ เช่น การขยายระยะเวลาชำระหนี้ การปลดหนี้ การหักกลบลบหนี้ในมูลหนี้อื่นซึ่งลูกหนี้มีสิทธิที่จะขอหักกลบลบหนี้ได้”

บรรณานุกรม

หนังสือ

ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสตถิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้). กรุงเทพฯมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

_____. คำอธิบายนิติกรรม – สัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 ภาคจบบริบูรณ์, ปรับปรุงแก้ไขโดย มุนินทร์ พงศาปาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

BOOKS

Ewan McKendrick. Contract Law, Text, Case and Materials. 3rd Edition. New York : Oxford University Press, 2008.

H. G. Beale. Chitty on Contracts. Vol 1 General Principle. London: Sweet & Maxwell, 2012.

_____. Fauvarque-Cossan, J. Rutgers, D. Tallon and S. Vogenauer. Cases. Materials and Text on Contract Law. Oxford : Hart Publishing, 2010.

Konrad Zweigert and Heins Kotz. Introduction to comparative Law. Trans. Tony Weir. Oxford : Clarendon Press, 1992.

Marcel Planiol and George Ripert. Treatise on the Civil Law. Trans. The Louisiana State Law Institue. Vol.2 Part 1. Louisiana: The Louisiana State Law Institue, 1939.

ARITICAL

Mustaph Mekki. (2017). France – The French Reform of contract Law : The Art of Redoing without Undoing. Journal of Civil Law Studies. Vol.10.